

Errenteriako iragana ezagutzen

OIHANA ARTETXE FERNÁNDEZ

Errenteria historia luzeko herria da. Denboran ibilbide luzea egin duen orok bezala, gertaera desberdinek utzitako aztarnak ikusgarri ditu bere azalean. Denboran iraun eta aurrera egin nahi bada, ordea, eraldatzeko gaitasuna beharrezkoa da. Bizirik mantentzeko, egoera desberdinetara egokitzea ezinbestekoa da. Eraldatzeko eta denbora berrietara egokitze gai ez dena, fosil bilakatzen da. Zaharra, ederra eta bitxia izango da, baina bizirik gabekoa.

Errenteriak momentu eta errealitate desberdin ugari ezagutu ditu eta guztiei aurre egin eta moldatzeko gai izan da. Jaio zenetik etengabeko eraldaketan murgilduta egon da. Jaio eta bizi, baina inoiz ere hil. Azaleko zimur eta orbanak esperientziaren seinale dira eta esperientzia hori belaualdiz belaualdi transmititzeko nahia erakusten dute. Aztarna horiek erakusgarri ditu guztiok ikus eta uler ditzagun. Izan ere, gaur egungo Errenteria esperientzia bakoitzak sortu dizkion eraldaketek osatzen dute eta, bizirik jarrai dezan, ezinbestekoa suertatzen da hori jakinaraztea; errenteriarak hortaz jabetzea. Atzera begiratuz aurrera egiteko tresnak lortzearen garrantziaz jabetzea.

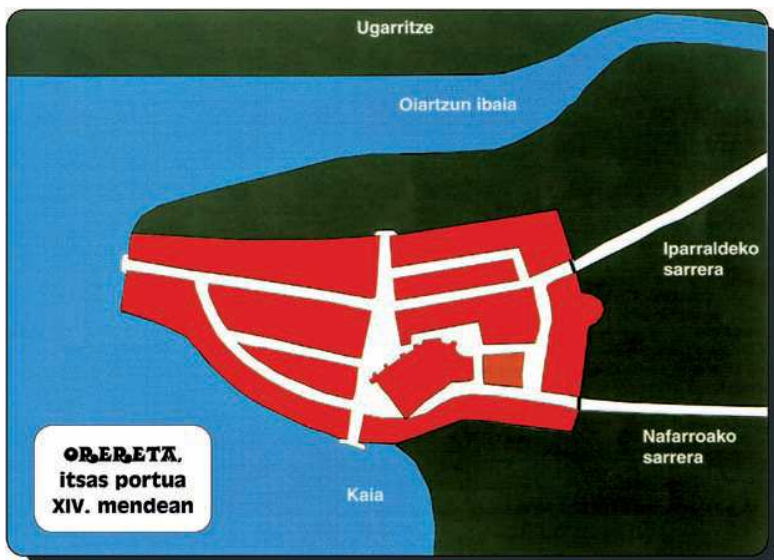
Errenteriako Udalak badaki transmisio hori ezinbestekoa dela eta helburu horrekin zenbait bisita gidatu programatu izan ditu. Oraingoan, ordea, aurrerapauso bat eman eta Errenteriaren historia ezagutzera emateko proposamen desberdinak jasotzen dituen katalogoa osatzen hasi da. Katalogo honek Errenteriako memoria historikoa transmititzea, duen ondarea balioan jartzea eta belaualdi desberdinei dinamikotasunaren garrantzia helaraztea ditu helburu nagusi.

Helburu horiek lortzeko, Errenteriak bizi izan dituen aldaketak agerian uzten dituzten bisita gidatuen eta ekintzen programa osatzen hasi da. Katalogo honen lehen zatia osatzeko ardura *Ereiten Kultur Zerbitzuak S.A.* enpresak izan du eta 2016ko lehen sei hilabeteetan gauzatu da. Enpresa honetako ki-

ASIER PERALES

Jautarkol plaza.

Erdi Aroko armarria Santxoenea kaleko 28. zenbakiaren ondoan. (EUA A090F105)

deak izan dira, baita ere, 2015etik Udalak eskaintzen zituen bisitetako gida lanak egin dituztenak.

Denboran bidaiatzeko proposamen desberdinak

Aurtengo lehen eginkizuna, Errenteriako alde zaharrean gauzatzen zen bisitaren diskurtsoa modu egokian osatzea izan da. Bisita hau ezaguna izango zaie zenbait errenteriarri, izan ere, 2015ean behin-behinean martxan jarri zen. Oraingoan bisitaren helburuak zehaztu, ibilbidean eskaintzen zen informazioa behar bezala antolatu eta diskurtsoaren haria landu dira. Horrela, Errenteriak dituen sustrai itsastarrak ezagutzeko helburu orokorra duen bisita antolatu da, **“Orereta: itsas hiria”** izenarekin bataiatu dena. Bisita honen ibilbidea Alde Zaharrean zehar egiten da, bertako ondare historiko-artistikoa ezagutzeko eta Erdi Aroko eta Aro Berriko hiribilduaren bizimodura gerturatuz.

Bigarren eginbeharra eskolako haurrei eta familiei zuzendutako ekintzak osatzea izan da. Horretarako herriko ikastetxe desberdinen beharrak aztertu eta helburu pedagogikoak kontuan izan dira. Aurten bi ekintza berri sortu dira herriko historia eta ondarea adin txikikoei modu egokian gerturatzeko asmoz: **“Orereta – Errenteria: 5 ateen bila”** pista-jokoa eta **“Egun batez batzarkide”** bisita-tailerra. Bi ekimenak 13 urte azpiko eskola haurrei zuzenduak daude, baina pista-jokoa familian egiteko ere oso egokia suertatzen da.

“Orereta – Errenteria: 5 ateen bila” pista-jokoak aurrean aipatutako bisita gidatuaren gaiarekin lo-

tura zuzena du. Umeek, ekintza honen bidez, Erdi Aroko eta Aro Berriko Errenteria ezagutzeko aukera dute. Horretarako hiribilduak zuen harresiaren 5 ateen kokaguneak topatu behar dituzte. Parte-hartzea eta talde-lana bultzatzen dituen ekintza dinamikoa da. “Egun batez batzarkide” bisita-tailerrak berriz, Udaletxea ezagutzea eta honen funtzionamendua jakinaraztea ditu helburu. Umeek eskolan lantzen dituzte herriaren antolakuntzaren nondik norakoak eta proposamen honek herriko etxea barrutik ezagutu eta bertan erabakiak nola hartzen diren ikasteko balio die. Egun batez udalbatzako kide bihurtzen dira eta, helduek egiten duten antzera, gai baten inguruko erabakiak hartzen dituzte elkarrekin eztabaidatuz eta adostuz.

Aurrean aipatutako hiru proposamenak martxan jarri ondoren, eta Udala osatzen ari den katalogoaren helburu nagusia kontuan izanik, Errenteriak duen iragan industrialari lotutako bisita gidatuaren diskurtsoa osatu da. **“Manchester Txikira Bidaia”** izena duen bisita berri honetan 1845 eta 1936 bitartean herriak bizi izan zuen industria aroa ezagutarazten da. Izan ere, Errenteria azken bi mendeetan gehien itxuraldatu duen prozesu historiko nagusia industrializazioa izan da. XIX. mendearen bigarren erdira arte, Errenteriak Aro Berrian irudikatu zuen plano izaten jarraitu zuela esan daiteke eta errenteriarrek nekazaritzatik eta arrantzatik bizi zirela.

Gertuko garaiak diren arren, belaunaldi eta errenteriar berrientzat arrotzak suertatzen dira. Industriek josten zuten herrigunea izatetik, lan-

Linoko Ehun lantegia, Nafarroa hiribidetik ikusita. (EUA A011F001)

tegien arrastorik mantendu ez duen hirigintzarako pausoa eman da. Plaza eta auzoen izenak gogora ekarri nahi dituzte garai horiek, baita tente dauden tximinia bat edo bestek ere. Errealitatea, ordea, bestelakoa da. Egungo herritarrak industrializazioaren seme eta biloba sentitu daitezkeen arren, datozen belaunaldietan ez da sentimendu hau mantenduko transmititzen jakiten ez bada. Bisita honekin, herriarentzat horren garrantzitsua izan zen industrializazioa ezagutzeko aukera eman nahi du Udalak. Industrializazioaren hastapenetatik Gerra Zibila piztu bitarteko Erreneriara gerturatzeko proposamena da. *Manchester txikira* bidaiatzekoa, hain zuzen.

Harrera paregabea

Urteko lehen hilabeteetan osatu eta martxan jarri diren proposamenek harrera bikaina izan dute ikastetxe eta herriko taldeen artean. Helduen artean, "Orereta: itsas hiria" bisita gidatuak harridura sortzen du. Bisitari gehienek ezezaguna zuten Erreneriako historiaren zati bat ezagutzeko aukera izan dutela aitortzen dute ibilaldian zehar, baita ordurarte erreparatu ez dituzten elementuak ikusi dituztela ere. Izan ere, Erreneriak duen egungo

fisionomia kontuan izanik, gehiengo ez da urez inguratutako hiribildu bat bezala irudikatzeko gai. Oso arrotza gertatzen zaie Erdi Aroan eta Aro Berrian itsasoari estuki lotutako Erreneria hartako bizimodu itsastarra. Hau da bisita gidatu honen erakargarritasun nagusia.

Haurrentzat antolatutako ekintzek ere interesa piztu dute ikastetxeetan. Herriko ikastetxeetako talde ugari izan dira bi ekintza hauek egiteko interesa aurkeztu dutenak. Haurrek asko disfrutatu dute herriko kaleetan gora era beheara harresi zaharrak zituen galdutako ateen bila, baita momentu batez herriaren inguruko erabakiak hartuz ere. Umeentzat oso proposamen egokiak izan direla egiaztatu da, herriko historia eta ondarea modu dinamiko eta parte-hartzaile batean helarztearen eraginkortasuna agerian utziz.

Jadanik martxan dauden hiru proposamen horiei, hemendik gutxira "Manchester Txikira Bidaia" izenekoa batuko zaie. Honek ere beste eskaintzek izan duten harrera paregabea izatea da Udalaren nahia. Hemendik kultur eskaintza hauek gozaten jarraitzeko gonbidapena egin nahi zaie erreneriar guztiei. Animatu eta aukeratu denboran bidaiatzeko gustuko den proposamena!